

Till

Regeringen - Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss - Betänkande av Kulturutredningen SOU 2009:16

[Regionstyrelsen beslut 2009 04 23 § 63]

Regionförbundet Örebro har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående betänkande. Förutom att svara Kulturdepartementets svarsblankett, vill regionförbundet lyfta fram ytterligare några synpunkter.

Inledning

Kultur är en viktig hörnsten för en regions förmåga att utvecklas, att skapa attraktivitet och tillväxt. Regionförbundet Örebro ställer sig därför positivt till huvuddragen i Kulturutredningens förslag kring nya mål och förnyelse av kulturpolitiken.

Utredningens förslag ligger i linje med den grundsyn som finns i regionen kring kulturens roll för samhällsutvecklingen och för värnandet av demokrati och människors delaktighet. Det visar sig bland annat i den betydelse som kulturfrågorna fått i den pågående processen med att forma en ny regional utvecklingsstrategi för Örebroregionen. En förändring av kulturpolitiken kan förhoppningsvis leda till ett ökat regionalt inflytande, större mångfald och regional profilering. Mindre detaljstyrning från staten och en förbättrad dialog mellan stat, region och kommun, bör också bidra till att regionerna får nya möjligheter att arbeta strategiskt och offensivt kring kulturfrågorna.

I Örebroregionen pågår just nu flera viktiga framtidsinriktade processer på kulturens område som ligger i linje med Kulturutredningens förslag om att decentralisera makten över kulturen. Regionförbundet samordnar arbetet med att forma en regional kulturstrategi med gemensamma mål och handlingsvägar. Kulturstrategin utformas i samklang med den nya nationella kulturpolitiken och den regionala utvecklingsstrategin. I processen deltar representanter från kommuner, landsting, länsstyrelsen, universitetet, kulturinstitutioner, kulturentreprenörer och från den ideella sektorn.

.

Regionförbundet har, trots den korta remisstiden, fört gemensamma samtal kring betänkandet med länets kommuner och med de särskilt utvalda remissinstanserna. För övriga synpunkter på Kulturutredningens betänkande, som inte berörs i detta yttrande, hänvisar regionförbundet till det remissvar som Örebro läns landsting samt övriga utvalda remissinstanser i Örebro län har lämnat. Regionförbundet Örebro väljer att fokusera på den regionala aspekten i betänkandet.

Utöver Kulturdepartementets frågeformulär vill vi här lyfta följande synpunkter:

1. Nationella kulturpolitiska mål med medborgaren i centrum. (Kapitel 8 Mål för kulturpolitiken)

Regionförbundet ställer sig i huvudsak bakom förslaget till nya nationella kulturpolitiska mål som utgår från en bred kultursyn med medborgarperspektivet och demokratin som fundament. Betoningen på alla människors rätt till kulturupplevelser och eget skapande är i samklang med regionförbundets kultursyn.

2. Kulturen ska vara en självklar del inom samhällets olika områden. (Kap 10 Kulturpolitiken som aspektpolitik)

Kultur och konst behövs för att skapa en positiv samhällsutveckling. Frågan hur vi ännu bättre tar tillvara kulturens kraft i Örebroregionen står högt på regionens politiska agenda. Att se kulturpolitik som aspektpolitik innebär att samspelet med andra samhällsområden fördjupas. Detta ligger helt i linje med regionalt utvecklingsarbete där kultur och kreativitet spelar en viktig roll för tillväxt, för innovationer och för regionens attraktivitet.

Att göra kulturpolitik till aspektpolitik bidrar till att motverka sektorisering av kulturen. Men det finns risker med detta synsätt. Det får inte bidra till att begränsa kultur till en aspekt, till ett "smörjmedel" för andra politikområden och bidra till andras måluppfyllelse. Att få ta del av kulturella upplevelser eller själv få möjlighet att uttrycka sig konstnärligt är grundläggande mänskliga behov. Kultur och konst är också viktiga bärare av samhällskritik och som främjare av det offentliga och demokratiska samtalet. Det är därför viktigt att värna den konstnärliga friheten och kulturens egenvärde.

3. Satsningar på barn- och ungdomskultur sker inte enbart i skolan. (Kapitel 10:1 Kultur i skolan)

Regionförbundet Örebro ser positivt på Kulturutredningens förslag om att stärka skolans roll som kulturbärare, men anser att diskussionen också måste föras om förskolans roll. Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter vilket bland annat innebär att barn ska få en jämlik tillgång till kultur.

Barn och unga ska ha tillgång till olika kulturella uttrycksformer samt kunskap och resurser till eget skapande. Härigenom får de unga goda förutsättningar att utvecklas till självständiga individer. Kultur för barn och unga ska inte enbart ses som en pedagogisk resurs i skolan utan ska även utgå från kulturens egen betydelse.

Regionförbundet Örebro stödjer utredningens förslag med ett helhetsgrepp i lärarutbildningen för de estetiska lärprocesserna samt förbättrade möjligheter till vidareutbildning för yrkesgrupper som arbetar med barn.

4. Kulturpolitiken ska stärka regionens kreativa näringar. (Kapitel 10.3 Kulturföretagande och entreprenörskap)

Arbetet med Örebroregionens tillväxtprogram och utvecklingsstrategi tydliggör koppling mellan kultur och näringsliv. KRUT-projektet,¹ har särskilt lyft de kreativa näringarnas betydelse för regional tillväxt och utveckling.

Regionförbundet Örebro ställer sig bakom utredningens analys kring behovet av åtgärder riktade mot entreprenörskap inom kreativa näringar samt vikten av att satsa på samverkan mellan aktörer inom de kreativa näringarna och det övriga näringslivet. Portföljmodellen kan också öka möjligheterna att förankra ett strategiskt tänkande i dessa frågor på ett bättre sätt än tidigare.

5. Risk för förvärrad ojämlikhet mellan regionerna (Kapitel 12 Ökat samspel...)

Kulturutredningens utgångspunkt är att Ansvarsutredningens förslag om en ny regionreform är genomförd. Regionförbundet anser att det läge som idag råder kan skapa stora problem i genomförandet av utredningens förslag, framförallt när det gäller portföljmodellen. Vilka konsekvenser blir det när vissa regioner har skrivit portföljavtal och andra inte? Regionförbundet Örebro ser en fara i att ojämlikheten som redan finns mellan regionerna förstärks. Föreslagna mellanlösningar ter sig svårhanterliga. Det gäller exempelvis förslaget att förhandla med flera mindre län/regioner i grupp, men att sluta enskilda avtal. Regionförbundet kräver därför att dialogen fortsätter kring hur genomförandet ska ske i praktiken så att ovan nämnda farhågor kan elimineras.

¹ KRUT är ett samarbetsprojekt mellan Östergötland, Örebro, Västmanland, Uppsala, Sörmland och Södra Småland med stöd av EU:s regionala utvecklingsfond

6. Örebroregionen är berett att delta i första förhandlingsomgången (Kapitel 12.5.2 Genomförande av modellen)

Regionens brett förankrade och målinriktade arbete för en gemensam regional plattform för kulturen ger Örebroregionen en gedigen grund för att ansöka om att vara med i den första förhandlingsomgången med staten.

Processen med en regional kulturstrategi är förankrad i Kulturutredningens betänkande. Kommuner, landsting, länsstyrelsen, universitetet, kulturinstitutioner, kulturentreprenörer och den ideella sektorn är delaktiga i processen. Uppdraget är att utveckla strategier för att tillvarata kulturens kraft i utvecklingen av Örebroregionen. Arbetet med kulturstrategin är starkt kopplat till regionens utvecklingsarbete.

7. Synpunkter på vissa förslag och bedömningar i Kulturutredningens betänkande (SOU 2009:16)

Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

1. En ny modell för samspelet mellan stat, landsting och kommun i kulturpolitiska frågor bör genomföras. (Kapitel 12)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Ett ökat regionalt ansvar och ökat inflytande bör innebära att besluten flyttar närmare medborgarna. Regionförbundet Örebro anser att utredningens förslag om minskad statlig detaljstyrning är bra. Portföljmodellen ställer också krav på ett ökat regionalt ansvar med regional samsyn och tydlighet i regionen kring ambitioner och politisk vilja kring kulturen. En regional portfölj för kulturen ger nya möjligheter att anpassa kulturpolitiska insatser efter regionens särskilda styrkor och behov.

För att portföljmodellen ska få genomslag krävs också en politisk tydlighet i regionfrågan, såväl från staten som från regionala aktörer. Annars finns risk att den tänkta modellen inte fyller sitt syfte utan blir en provisorisk lösning utan resultat. Den kan då också förstärka ojämlikheten mellan regionerna.

Detta är en farhåga som även utredningen formulerar. Risken är stor att bara de etablerade regionerna kan dra nytta av modellen och därmed fortsätta att dra ifrån. Det är också otillfredsställande att genomförandeprocessen är lång. Eftersom utredningen aviserar att förhandlingar i första hand kommer att ske med befintliga regionkommuner, samt de som redan ansökt om bildande, skapas en oklarhet på vilket sätt övriga kommer att involveras i den nya kulturpolitiken.

Utredningen lyfter upp begreppen tydlighet, långsiktighet och flexibilitet som nyckelord och utgångspunkter för lagda förslag. Dessa begrepp bör naturligtvis gälla även för portföljmodellen och dess aktörer.

Betänkandet ger inte en helt klar bild av framtida finansieringsfrågor. Det finns även en del oklarheter kring vad som ska ingå i portföljen. Något som i detta sammanhang bör övervägas är om inte fria grupper skulle kunna omfattas av det nya systemet och därmed ingå i förhandlingen om portföljen.

2. Vissa statliga medel som i dag fördelas av Statens kulturråd, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Nämnden för hemslöjdsfrågor samt Riksteatern föreslås omfattas av modellen. (Kapitel 12)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:
Inga kommentarer

Centralt fördelade stöd, konstnärernas villkor och enskild finansiering av kulturverksamhet

3. Teater-, Dans- och Musikallianserna bör slås samman till en gemensam scenkonstallians. (Avsnitt 13.1.1)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:
Inga kommentarer

4. Det statliga litteraturstödet, liksom stödet till kulturtidskrifter, bör ingå som en del i ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser inom hela litteratur- och biblioteksområdet. (Avsnitt 13.2.1)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Frågan har ett svagt regionalt perspektiv.

5. Vid bedömningen av ansökningar för litteraturstöd ska hänsyn tas till – förutom kvalitet – utgivarens ekonomiska förutsättningar i det enskilda fallet. (Avsnitt 13.2.1)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Frågan har ett svagt regionalt perspektiv.

6. Det statliga fonogramstödet bör ingå i ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser inom hela musikområdet. (Avsnitt 13.2.2)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Frågan har ett svagt regionalt perspektiv.

En sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk

7. Riksarkivet och landsarkiven bör läggas samman till en myndighet som får i uppdrag att svara för den nationella överblicken på arkivområdet. (Kapitel 15)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Hänvisning till svaret på fråga 9

8. Kungl. biblioteket bör ges i uppdrag att svar för den nationella överblicken på biblioteksområdet. (Kapitel 15)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Regionförbundet Örebro, Länsbiblioteket anser att utredningens beskrivning av biblioteksområdet, dess invånare, kärnverksamhet och uppdrag är förlegad. Det saknas en analys av vilka kompetenser som Kungl. biblioteket behöver utveckla för att kunna genomföra samordningsuppdraget. Det behöver tydliggöras att samordningsuppdraget innefattar såväl skolbibliotek, fängelsebibliotek, patient- och vårdbibliotek, lika väl som folkbibliotek, vetenskapliga bibliotek och specialbibliotek.

Det är oklart vilka effekter det kommer att få när Kungl. biblioteket, som ligger under Utbildningsdepartementet, får ett uppdrag som ligger under Kulturdepartementet. Kungl. biblioteket ska samordna och driva utvecklingsfrågor och samtidigt förhandla om portföljmodellen med det nya Kulturrådet. Vilka problem kan det innebära när uppdraget för utveckling finns på en myndighet och bidragen till länsbiblioteken, som har det regionala utvecklingsansvaret, ligger på en annan myndighet?

9. En samlad myndighet för arkiv och bibliotek bör inrättas genom att Kungl. biblioteket och Riksarkivet (med landsarkiven) slås samman. (Kapitel 15)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Regionförbundet Örebro vill föreslå en kraftfull ABM-myndighet med ansvar att bevara kulturarvet och utveckla och utvärdera ABM-området. Myndigheten ska genom sina kulturinstitutioner vara ett starkt stöd för det regionala utvecklingsarbetet inom ABM-sektorn.

Regionförbundet Örebro ser positivt på en ökad samverkan och nationell samordning inom såväl arkiv-, biblioteks- som museiområdet. Samverkan ska dock inte begränsas till två separata myndigheter; en för arkiv och bibliotek och en för museerna. En lösning med en gemensam överbyggnad för arkiv, bibliotek och museer – en ABM-myndighet - skulle kunna vara ett ännu bättre alternativ, något som utredningen förkastar. I verkligheten är skillnaderna mellan de olika sektorerna inte så stora som utredningen vill påskina.

En sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö

10. Riksantikvarieämbetet, Riksutställningar, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Statens konstråd och Arkitekturmuseet bör läggas samman till en myndighet. (Kapitel 16)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Inga kommentarer

En sfär för frågor om konstarterna

11. En ny myndighet för konstarterna skapas genom att viss verksamhet inom Statens kulturråd, hela Konstnärsnämnden med Bildkonstnärnsfonden samt Sveriges Författarfond och viss verksamhet inom Stiftelsen Svenska Rikskonserter läggs samman. (Kapitel 17)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Inga kommentarer

En ny roll för Kulturrådet

12. Statens kulturråd bör ges ett ändrat uppdrag som innebär ett ansvar för följande uppgifter:

- leda och samordna statens överläggningar med landstingen och kommunerna om fördelning och villkor för statligt stöd till regional kulturverksamhet,
- göra samlade bedömningar, uppföljningar och utvärderingar av kulturpolitiken till underlag för regeringen,
- samordna och svara för vissa övriga kulturpolitiska uppgifter. (Kapitel 18)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:

Kulturrådets nya roll som förhandlare gentemot regionala företrädare och kommunerna är inte tydligt beskriven i utredningens förslag. Vilket inflytande kommer sfärerna ha för portföljens utformning. Regionförbundet Örebro

understryker vikten av att det finns tydliga principer för ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan Kulturrådet och de nya förvaltningsmyndigheterna.

Regionförbundet Örebro anser för övrigt att Kulturrådets uppföljningsansvar blir mer tydligt genom utredningens förslag att skilja utvärdering och uppföljning av verksamheten från handläggning av bidrag. En tydlig återkoppling stärker kunskapsutvecklingen och ger ett bättre underlag för att arbeta mot uppsatta mål. Det här kan bli en vinst på både statlig och regional nivå.

13. Uppgiften att ansvara för statens centralt fördelade bidrag bör ges till en ny myndighet för konstarna. (Kapitel 18)

Tillstyrks i huvudsak Avstyrks i huvudsak Annan synpunkt

Kommentar/motivering:
Inga kommentarer

Örebro den 23 april 2009

För Regionförbundet Örebro län

Irén Lejegren
Regionstyrelsens ordförande

Magnus Persson
Regiondirektör